

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 22 februari 1938 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående konsolidering av industri- och handelsföretag till mötande av en kommande lågkonjunktur.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 295, vilken behandlats av första lagutskottet, ha herrar *Pettersson* i Rosta och *Jonsson* i Skedsbygd hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamma åtgärder för åstadkommande av en lagstiftning varigenom industri- och handelsidkande aktiebolag och därmed jämförliga företag bringas att i ökad utsträckning använda sin under goda tider uppkomna vinst till konsolidering av sin ställning för att kunna möta kommande kriser.

I fråga om de skäl som föranlett motionärernas yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Beträffande aktiebolag givas bestämmelser om reservfond, vinstutdelning och balansräkning i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag 53—56 §§. Enligt förstnämnda paragraf skola av aktiebolags årsvinst, efter avdrag för vad som åtgår till betäckande av möjligen förefintlig brist från föregående år, minst tio procent avsättas till reservfond. Vid beräkning av det belopp, som sålunda minst skall avsättas till reservfonden, må ej från årsvinsten avdragas den andel däri, som kan hava tillerkänts styrelseledamot eller annan såsom arvode (tantiem). Sedan fonden uppgått till ett belopp motsvarande tio procent av inbetalda aktiekapitalet eller till det högre belopp, som kan vara bestämt i bolagsordningen, må vidare avsättning av årsvinsten kunna upphöra; nedgår fonden under det sålunda stadgade beloppet, skall avsättning därtill ånyo vidtaga. Nedsättning av reservfonden får beslutas allenast för betäckande av förlust, som enligt fastställd balansräkning finnes hava uppstått å rörelsen i dess helhet, och som icke kan ersättas av andra befintliga, till framtida förfogande avsatta medel. I 54 § utsäges att till aktieägarna icke får — annorledes än i följd av aktiekapitalets nedsättning för vilket fall särskilda regler givas — utbetalas annat än den vinst, som förefinnes enligt fastställd balansräkning för sista året, i den mån vinsten ej skall avsättas till reservfonden. I 55 § heter det, att bolagsstämma ej må förfoga över bolagets vinstmedel eller övriga tillgångar för ändamål, som uppenbarligen är för bolagets verksamhet främmande, stämman dock obetaget att till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål använda tillgång, som i förhåll-

lande till bolagets ställning är av ringa betydelse. I 56 § givas bestämmelser i avseende å upprättande av balansräkning. Sålunda stadgas att bolagets tillgångar såsom regel ej må upptagas vare sig över sina verkliga värden eller till högre belopp än som motsvarar kostnaderna för deras anskaffning eller tillverkning. Vidare utsäges, att osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp, varmed de beräknas komma att inflyta, och att värdelösa fordringar skola avskrivas.

Lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar innehåller i^o 18 och 19 §§ bestämmelser likartade dem som upptagits i aktiebolagslagen 54 och 55 §§.

I bokföringslagen den 31 maj 1929, § 9, föreskrives bland annat, att bokföringsskyldigs tillgångar i regel ej må upptagas över sina verkliga värden, att osäkra fordringar skola upptagas endast till de belopp varmed de beräknas inflyta, samt att värdelösa fordringar icke må uppföras såsom tillgång.

Med bifall till ett av Kungl. Maj:t därom i proposition, nr 205, framlagt förslag beviljade 1933 års riksdag anslag till bestridande av kostnader för utredning rörande *omarbetning av aktiebolagslagstiftningen*. I propositionen uttalade dåvarande chefen för justitiedepartementet, att aktiebolagslagstiftningen borde i sin helhet göras till föremål för granskning. Departementschefen antydde vidare vissa frågor, vilka borde ägnas särskild uppmärksamhet. Sålunda förklarade han, att en omprövning av bestämmelserna om upprättande av balansräkning m. m. syntes befogad.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 juni 1933 tillsattes därefter en kommitté för verkställande av ifrågavarande utredning, den s. k. aktiebolagskommittén. Den 1 februari 1935 förordnade Kungl. Maj:t, att aktiebolagskommittén från och med den 1 mars 1935 skulle vara upplöst, och att den av kommittén omhändertagda utredningen skulle övertagas av lagberedningen. Kungl. Maj:t förordnade tillika särskilda sakkunniga att vid utredningen biträda lagberedningen. Enligt den av lagberedningen till Kungl. Maj:t avgivna redogörelsen för dess verksamhet under år 1937 har vid det av beredningen fortsatta utredningsarbetet utarbetats bl. a. utkast till bestämmelser angående avsättning till vissa fonder innan vinstutdelning må ske. Sedan lagberedningen genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 november 1935 anbefallts att avgiva yttrande i anledning av riksdagens skrivelse den 5 april 1935 med anhållan om utredning beträffande frågan om lagstiftning i syfte att få till stånd betryggande former för pensionering av anställda hos enskilda företag, såvitt ärendet berörde området för beredningens uppdrag eller vad därmed kunde äga omedelbart sammanhang, har beredningen under hösten 1936 och början av 1937 utarbetat förslag till lag om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser m. m. Lagar i sistnämnda ämne ha sedermera utfärdats den 18 juni 1937.

Vidare må nämnas att 1933 års *skogsindustrisakkunniga* i sitt den 29 juli 1935 avgivna betänkande angående råvaruförsörjning, produktion och arbetarantal m. m. vid skogsindustrierna (Statens offentl. utredn. 1935: 36)

under rubriken »Förslag och rekommendationer» förklarat bl. a., att de sakkunniga ansåge att det borde tagas under övervägande vid den pågående utredningen om revision av gällande aktiebolagslag, huruvida strängare föreskrifter borde meddelas för aktiebolag än de nu gällande i fråga om nedskrivning av värden på anläggningar och lager samt om fondbildning.

Med en den 3 december 1935 dagtecknad skrivelse från chefen för justitiedepartementet har nämnda sakkunnigbetänkande överlämnats till lagberedningen,* därvid beredningen anbefallts att vid fullgörandet av sitt uppdrag taga under övervägande de sakkunnigas ovan återgivna förslag.

Vid 1937 års riksdag väcktes två likalydande motioner (I: 174 och II: 383), vari anhölls, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning av frågan, huruvida och i vilken omfattning åtgärder kunna vidtagas för åstadkommande av att industri- och handelsidkande aktiebolag och därmed jämförliga företag i ökad utsträckning använda sin under goda ekonomiska tider uppkomna vinst till konsolidering av sin ekonomiska ställning för att kunna möta en kommande lågkonjunktur.

Första lagutskottet, som behandlade motionerna, yttrade i avgivet utlåtande (nr 21) — sedan utskottet redogjort för bl. a. 1933 års skogsindustrisakkunnigas betänkande — följande.

Såsom av utskottets redogörelse framgår ha 1933 års skogsindustrisakkunniga i sitt år 1935 avgivna betänkande väckt frågan, huruvida icke strängare föreskrifter än de nu gällande borde meddelas för aktiebolag i fråga om nedskrivning av värden på anläggningar och lager samt om fondbildning. De sakkunniga ha därvid särskilt tänkt på möjligheten att genom en djupgående ekonomisk konsolidering av företagen under högkonjunktur göra dem väl rustade att möta kommande sämre tider. Denna tanke har upptagits av motionärerna, och jämväl utskottet finner den värd allt beaktande. Det synes emellertid icke föreligga anledning för riksdagen att nu göra någon framställning i saken till Kungl. Maj:t. Sedan flera år tillbaka pågår nämligen utredning angående en reform av lagstiftningen om aktiebolag, vilken i nu förevarande avseende torde vara normgivande för den rättsliga regleringen även av andra företagsformer varom här kan bli fråga. Resultatet av utredningen, vilken numera omhänderhaves av lagberedningen, lär kunna emotes inom de närmaste åren. Och lagberedningen har, såsom ovan nämnts, uttryckligen fått sig förelagt att taga den av skogsindustrisakkunniga framförda frågan under övervägande vid fullgörandet av sitt uppdrag. I detta sammanhang må även framhållas, att då nämnda fråga berör aktiebolagslagstiftningens centrala delar, det näppeligen låter sig göra att, på sätt skett beträffande spörsmålet om aktiebolagens pensionsfonder, utbryta densamma till separat behandling.

Under hänvisning till det sålunda anförda hemställde utskottet, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Utskottets hemställan bifölls av båda kamrarna.

Utskottet.

Såsom av utskottets redogörelse framgår, uttalade utskottet i sitt vid fjolårets riksdag i ämnet avgivna, av riksdagen godkända utlåtande, att utskottet funne tanken att under goda tider konsolidera industri- och handelsföre-

tag till mötande av kommande lågkonjunktur vara värd allt beaktande. Emellertid fann utskottet anledning icke föreligga för riksdagen att då göra någon framställning i saken till Kungl. Maj:t, därvid utskottet hänvisade till att frågan komme att upptagas av lagberedningen vid det inom beredningen pågående arbetet med en reform av aktiebolagslagstiftningen.

Utskottet finner icke skäl föreligga att nu frånga den ståndpunkt, utskottet sålunda tidigare intagit till ifrågavarande spörsmål, särskilt som tidpunkten för slutförandet av lagberedningens arbete med aktiebolagsreformen nu trätt närmare. Beträffande fortgången av nämnda arbete må här anmärkas följande.

I sin redogörelse för verksamheten under år 1937 meddelar lagberedningen, att under nämnda år utarbetats bl. a. utkast till bestämmelser angående avsättning till vissa fonder innan vinstutdelning må ske, ävensom att detta utkast varit föremål för överläggningar med delegerade för de övriga nordiska länderna vid sammanträde i Helsingfors i oktober 1937. De bestämmelser om avsättning till fonder, till vilka sålunda utkast föreligger, avse, enligt vad utskottet inhämtat, främjande av aktiebolagens konsolidering. Och önskvärdheten av att i tider av ökad rörelsevinst vid ökad vinstutdelning jämväl ökad avsättning till sådana fonder äger rum kommer förvisso att beaktas av lagberedningen. Nästa sammanträde med delegerade för de övriga nordiska länderna har preliminärt bestämts till september 1938. Det lär vara avsett, att detta sammanträde skall vara det sista och att lagberedningens arbete på en revision av aktiebolagslagstiftningen skall vara i huvudsak slutfört vid 1938 års utgång, om ock dess betänkande beräknas föreligga färdigt först på våren 1939.

Under hänvisning till det sålunda anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 februari 1938.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Karl Emil Johanson*, *Wagnsson*, *Emil Andersson*, *Karl Johan Olsson*, *Roos* och *Egnell*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist*, *Lindqvist* och *Hedlund* i Östersund, fru *Östlund* samt herrar *Johansson* i Krogstorp, *Werner* i Höjen*, *Gezelius* och *Landgren*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.